

Historik

Se även släktuppgifter samt två sidor bakgrund och arkivbeskrivning av Lena Cedermarck. Finns i volym 15, privata handlingar.

Släkten Arvidsson och gården, Nedre Ullstämman 4:2, 4:7 - 11/24 mantal.

(4:2 och 4:7 är mantalsbeteckningarna för Arvidssongården i Nedre Ullstämman.)

Den första person vi känner till i Arvidssons släkt hette Arvid Pettersson. Han föddes 1802 i Vårdsnäs som son till bonden Peter Olofsson och hans hustru Ingrid Arvidsdotter i Sättra Södergård. Båda föräldrarna var födda i Åtvid och han hade sex bröder och en syster. Han ska först ha bott i Slaka, var sedan i fjorton år rättare vid Blästad gård i S:t Lars. Han gifte sig 1830 med Anna Helena Palmgren som var född 1805 i Rystad och dotter till trädgårdsmästare Johan Palmgren och hans hustru Brita Cajsa Modeveg. 1844 flyttade Arvid Pettersson till Nedre Ullstämman. De hade två barn, dottern Carolina Gustafva, född 1831, som gifte sig med Johan August Johansson i Nartomta i Askeby. De var senare bosatta på Ladugårdsbacke, där han dog 1888 och hon dog 1894. De hade en dotter, Johanna Charlotta, som flyttade till Björsäter 1891. Sonen Johan August Arvidsson, var född 1834 i S:t Lars. Arvid Pettersson hade en bror, Johannes Pettersson (1805-1877) i Tift bäckgård i Kärna.

Arvid Pettersson förvärvade 1844 1/4 mantal (mtl) i Nedre Ullstämman av Samuel Perssons (1785-1844) arvingar. En son till denne, Nils Johan Samuelsson, blev istället ägare av en granngård, 1/3 mtl Nedre Ullstämman. Se vidare om detta nedan. Nedre Ullstämman bestod vid denna tid av fem gårdar. Senare köpte Arvid Pettersson i flera omgångar 1/12 mtl i Nedre Ullstämman, av arvingar till Anders Larsson (1784-1837). På detta sätt blev han ägare till 1/3 mtl. 1864 köpte sonen Johan August Arvidsson 1/8 mtl av Johan Petter Larssons (1787-1856) arvingar. Denne var bror till Anders Larsson. Deras föräldrar hade en gång ägt 1/4 mtl. Det enda av denna fjärdedel som efter 1850-talet inte var i Arvidssons ägo var 1/24 mtl som förvärvats av en f.d. livgrenadjär Mörk. Arvid Pettersson var även nämndeman, han avled 1858. Anna Helena Palmgren avled 1861.

Genom köp och arv av sin mor och syster blev Johan August Arvidsson ägare av 11/24 mtl Nedre Ullstämman. Han hade frikallats från värnplikt (beväringsskyldighet) då han var något ofärdig och även "hade anlag för lungsot". Omkring 1860 var han en tid omyndigförklarad då han råkat i ekonomiska svårigheter. Han gifte sig 1857 med Maria Sofia Månsdotter, född 1824. Hon kom från Åby i Vårdsberg och var dotter till Magnus Månsson (1802-1879) och Christina Catharina Andersdotter (1804-1896). Fadern var nämndeman och kyrkvärd. De hade även två söner. Anders Magnus (1831-1885) var ogift och bosatt i Åby. Axel Wilhelm (1828 -1909) var först bosatt i Skällvik, sedan på

Ladugårdsbacke i Linköping och senare vid sekelskiftet i Tinnerbäckslyckan. I ett testamente hade hans föräldrar av någon anledning bestämt att han inte skulle få ut något personligen i arv, utan detta skulle inestå för hans barns räkning.

Johan August Arvidsson och Maria Sofia Månsdotter hade tre barn:

Dottern Amanda Axelina (1859-1933), gift med Frans Oskar Brodin (1845-1930). De bodde i Månestad, de var även ägare till en gård i Nedre Ullstämman, se vidare nedan om denna gård. De hade en son och fem döttrar. Dottern Anna Maria (1866-1943), gift 1909 med mejeristen Anders August Andersson (1853-1939) i Harvestad, Landeryd, de bodde senare i Västerlösa. Sonen Johan Viktor f 1862, han arrenderade troligen redan på 1880-talet fädernegården, vilken sedan såldes till honom och hans syster Anna 1904. De blev så ägare till vardera 11/48 mtl till 1917 då han köpte ut henne. Han gifte sig 1899 med Kristina Augusta Jonsson (1871-1937) från Drättinge i Hägerstad. Hon var dotter till Jonas Petter Olovsson (1830-1920) och Elsa Kristina Jonsdotter (1824-1911). Johan August Arvidsson dog 1904 och Maria Sofia 1909. Maria Sofia och dottern Anna var på senare år bosatta i en särskild del av byggnaden tills dess att hon dog och dottern Anna gifte sig.

Johan Viktor och Kristina Augusta Arvidsson hade 8 barn:

Elsa Viktoria (1900-1997), gift med byggmästare Harald Carlsson.

Ingeborg Maria (1902-1998), gift med sågförman Linné Pettersson.

Aima Kristina (1903-1992), gift med lantbrukare Karl Svensson.

Arvid Folke Emanuel (1905-1988), gift med Astrid Carlsson.

Stina Astrid Salome (1906-1999), gift med sjukvårdare Nils Pettersson.

Agnes Margit Linnea (1908 -2006), gift med möbelsnickare David Franzén.

Elin Susanna (1909-1997), gift med pälsdjursuppfödare Arthur Svensson.

Sonja Viola (1914-2000), gift med sockerbruksarbetare Sven Blomberg.

Viktor Arvidsson var ledamot av kommunalnämnd, skolråd och brandstodsnämnd. 1930 arrenderade de ut gården till sonen Folke. Viktor Arvidsson avled 1938, året efter sin hustru Augusta. Sedan övertogs gården av Folke Arvidsson samt system och svågern Aima och Karl Svensson. De köpte tillsammans ut de övriga syskonen 1939. Svenssons med barnen Sture och Inga var bosatta på gården medan Folke och hans hustru Astrid bodde i Vidingsjö Mellangård. Karl Svensson arrenderade hela gården vilket fortsattes från 1950-talet av hans son Sture Svensson, f 1927, gift med Sarah. 1964 överlät Folke och Astrid Arvidsson sin del till sina barn Inger Bondesson och Jan Arvidsson. 1980 såldes gården till Linköpings kommun för bostadsbyggande av Sture Svensson, hans syster Inga samt Folke Arvidssons barn. 1992 köpte Sture och Sarah Svensson tillbaka en avstyckad del av gården (tomtmark), som sedan köptes 1998 av deras son Roger och Marie (Mia) Hahn.

Mer uppgifter om släkten finns i de sju häften med intervjuer som ingår i arkivet och som Lena Cedermark har skrivit och sammanställt.

Denna gård och granngården ska enligt beslut bevaras som kulturminnesmärkta. Bebyggelsen kommer emellertid att gå helt nära tomtgränsen. Ladugård, mjölkhus och brygghus har nu rivits, år 1991. Boningshusen är byggda före Arvid Petterssons tid. De ska ursprungligen ha varit avsedda för två ägare, varav den ene byggt på sin del.

Bakgrund till alla gårdarna, Nedre Ullstämman

Vid kartan till geometrisk avmätning 1697 finns vid Övre Ullstämman tre lika stora frälsehemman, 1/2 mantal (mtl) var. Vid Nedre Ullstämman finns ett helt kronohemman med som det verkar, två brukare, Hans och Måns. Det finns också på hela Ullstämman ägor två rytartorp, ett torp och två backstugor samt en kvarn.

Ca 1723-ca 1747 finns på 1 mtl (Nedre Ullstämman) som då är odelat, en Simon Hansson (ca 1686-1754) och hans hustru Kerstin Jansdotter. Det är dock möjligt att det tidvis finns två brukare. På 1750-talet är gården i mantalslängden uppdelad i två, sedan en tid i tre gårdar. I början av 1760-talet är det två, på 1/2 mtl var. Står som kronogårdar i jordeboken 1749. I jordeboken 1825 omnämns fastebrev från 8/7 och 18/8 1762.

Vid storskiftet 1766 för både Övre och Nedre Ullstämman låg rusthållet, (1 mtl och skatte), mot norr medan tre frälsegårdar, som bör vara Övre Ullstämman låg samlade mer mot söder. Rusthållet ägdes då av proviantmästare Olof Stendahl (ca 1727-1771) och herr Olof Björnlund. I mantalslängderna är halva rusthållet uppdelat på två gårdar, 1/4 + 1/4 mtl omkring 1798, då en ägs av Henrik Månsson (1742-1806), (som tidigare haft 1/2 mtl) och en av Lars Jonsson (1739-1821) som tidigare bott i Övre Ullstämman. Den tredje gården är på 1/2 mtl. Henrik Månsson var farbror till Samuel Persson och barnlös, så det bör vara samma gård som Samuel Perssons ovan. Samuel Persson kom hit 1811 från Mjerdevi i Slaka. I bouppteckning efter Henrik Månsson sägs att han köpt gården 1788.

På 1810-talet fanns tre gårdar i Nedre Ullstämman, varav en var den som Arvid Pettersson först köpte. En gård var större, 1/2 mtl och har sedan delats i 1/3 + 1/6 mtl.

I början av 1900-talet fanns i Nedre Ullstämman 4 gårdar. Den ena ägdes av en Sahlberg, den är utflyttad vid laga skiftet. Elsa Carlsson har berättat att hon minns "gamle Sahlberg". Denna gård var på 1/6 mantal och hade tidigare ägts av Israel Johansson (1785-1834) och hans hustru Catharina Carlsdotter (död 1852), sedan av hennes syster, änkan Helena Carlsdotter i Rogestad (1797-1868). Därefter ägdes den av Helenas måg, Ambrosius Sahlberg som först var arrendator från 1850-talet. Gården togs sedan över av hans barn, fyra ogifta syskon, för att 1941 köpas av byggmästare Martin Berglund i Hackefors.

En annan granngård ägdes av Nils Johan Samuelsson, se ovan. Hans morfar, Nils Johansson i Stora Gålstad i Slaka hade köpt den 1820 av ovanstående Israel Johanssons far. Den var på 1/3 mtl. Nils Johan Samuelsson (1817-1901) hade ett par söner, Gustaf Fredrik och Anders Markus, de kallades "Markuspojkarna". De var ogifta. 1902 ropade Johan Viktor Arvidsson och Sven Adolf Svensson, som var slaktare och bodde vid Ingetorp vid Sturefors, in större delen av denna gård (5/21 mtl) på auktion. Det var de delar de övriga fem syskonen Nilsson ärvt. Köpet transporterades redan samma år på Johan August Arvidsson, och den kom sedan från 1904 att ägas av hans dotter Amanda och hennes man, F O Brodin. De hade den gården utarrenderad, då de själva bodde i Månestad. Sedan såldes gården till Axel Karlsson 1918. "Markuspojkarna" hade kvar en mindre del, 2/2 mtl av den ursprungliga gården, den ägdes sedan från 1927 av ovannämnde Axel Karlsson. En mindre gårdsdel, 1/24 mtl som ägdes av f.d. livgrenadjär Anders Mörk (1798-1850), var senare delad i tre st 1/72-delar. Ättlingar till denne Mörk fransålde till Arvidssons, del av sina utmarkslotter, Asphagen m m.

Dessa utmarkslotter som kallas Nyhagen, Utskogen, Fåll och Asphagen är avsöndrade från Nedre Ullstämman 4:5, 1/24 mtl och är alltså ägor utöver de 11/24 mtl.

1917 sålde Arvidssons mark till Ullstämman skola som byggdes året därpå. Det fanns flera småställen och stugor i närheten. Ovanför skolan ligger ett ställe som kallas Fredriksberg. I stället Stensätter bodde en Örtegren som var skomakare. Stugan finns kvar. Det var bara en stuga, ingen jord till. Skogaholm som låg i utskogen revs på 1920-talet. I Ekbacken bodde Munther och senare en familj Ax. Frun som hette Fredrika hjälpte Arvidssons mycket. Eventuellt bodde här även en Hansson. I Nykro eller Nybygget bodde en smed. Tidigare hade här bott en gumma som där hade utskänkning. I knekttorpet bodde en Munther. Ett ställe Nyhagen fanns i början av 1900-talet. Till Övre Ullstämman hörde troligen ett torp Hagalund, där en August Månsson, hans hustru Lovisa och Lovisas syster Klara bodde. Det var en liten stuga som hade jordgolv. På Nedre Ullstämman ägor fanns ett område som låg i en utkant som kallades "Amerika". Där fanns bara en lada. Ett ställe, "Skumma", hörde till Övre Ullstämman, bort mot Harvestads gräns. Nybygget och Stensätter var belägna på Arvidssons ägor och förekommer i dessa handlingar, likaså Ekbacken.

Källor till uppgifterna: Kyrkböckerna för Landeryds socken, mantalslängder, bouppteckningar samt uppgifter ur själva handlingarna. Även uppgifter från slakten, däribland från Elsa Carlsson f. Arvidsson, som var bosatt i Ekholmen. Boken: "Byar och gårdar i Landeryd: minnen och historia", första boken. Utgiven av Landeryds hembygdsförening, 1994.